СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 47. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 26 лютого 1934. VOL. XLII. No. 47. Jersey City, N. J., Monday, February 26, 1934. THREE CENTS.

ДАЛЬШІ НАРАДИ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ У. Н. СОЮЗА ПРО ПОРЯДОК У ДІЛОВОДСТВІ.

ДЖЕРЗИ СІТИ. — Головна контроля У. Н. Союза в своїм звіті перед річним засіданням У. Н. Союза ствердила на основі своєї контролі, переведеної в тижні від 12 до 18 лютого, що діловодство головної канцелярії У. Н. Союза знаходиться в найкращім порядку, що головний екзекутивний комітет виконав усі ухвали конвенції та припоручення надзвичайного засідання головного уряду У. Н. Союза та що екзекутивний комітет доложив усіх старань у справі інвестицій фондів У. Н. Союза, щоб У. Н. Союз не мав шкоди через теперішню кризу в краю.

ЗВІТ РЕДАКЦІЙНОГО КОМІТЕТУ.

До звіту редакційного комітету У. Н. Союза промовив наперед його голова, Микола Мурашко, показуючи на правний і адміністраційний бік організації цього комітету.

Звіт із самого редагування зложив головний редактор „Свободи", д-р Лука Мишуга. Він представив образ праці редакції за останнього пів року, накреслюючи працю кождого члена редакції та завдання кождого відділу часопису. Він виказував, що редакція сповняла свої обовязки по найкращій змозі своїх сил, але досвід показує, що з цими силами, які редакція має, тої праці, яку має виконати редакція, далі належито виконати не буде можна, головно коли вимоги до редакції збільшаться через ювилейну кампанію та замотану політичну ситуацію в світі.

ЗВІТИ ГОЛОВНИХ РАДНИХ.

Опісля кожда головна радна й кождий головний радний У. Н. Союза складали почерзі звіт зі своєї діяльности в своїм окрузі й місцевости.

З усіх звітів можна було набрати враження, що майже всюди оживає рух по відділах У. Н. Союза через ювилей 40-літнього існування У. Н. Союза.

ДИСКУСІЯ НАД ЗВІТАМИ.

Тепер головний уряд приступив до дискусії над звітами. Головні урядники брали звіт кождого урядника за чергою та завдавали питання, домагалися вияснень, видавали противні опінії про ріжні прояви діяльности. Вислухавши відповідей і вияснень, вони питали знов, і так далі, поки не вичерпалися всі запити та поки кождий не дістав повної відповіди на свої сумніви. Отже дискусія була широка й вичерпуюча.

Ця дискусія над звітами була звичайно основою для ухвал і директив, які головний уряд видавав у наступній точці денного порядку, при внесках на користь У. Н. Союза.

У цій точці вирішено передовсім справу видавництва. Супроти цього, що довга й вичерпуюча дискусія над звітом редакції показала повну неможливість редагування газети при теперішніх силах, постановлено взяти до „Свободи" помічну силу та визначено на цю ціль сто долярів на місяць.

Постановлено видати про 40-літній ювилей У. Н. Союза пропамятну книгу та припоручено екзекутивному комітетови занятися збіркою матеріялів для неї. Книга має обнимати історію організації, діяльність визначніших діячів, фотографії ювилейних обходів і таке інше.

Головний уряд припоручив адміністрації „Свободи" віднестися до членів із запитом, хто з них хоче календаря У. Н. Союза на слідуючий рік, та на основі цих відповідей вирішити видавання календаря для тих, які собі його бажають.

Постановлено помогти видати англійську книжку про вклад українського народу в культуру світа та припоручено вжити цеї книжки як ювилейного дару для членів, котрі будуть приступати до Союза в ювилейному році.

Потім приступлено до директив екзекутивному комітетови щодо моргеджів і бондів. Де залягають проценти й податки, а моргеджі великі, Союз має старатися дістати „асейнмент оф рентс" дорогою ресівера, яким має бути встановлений У. Н. Союз. Моргеджі мається тепер давати на малу суму, яка не має перевищати 50 процентів оцінки вартости реальности в теперішню пору. Уряд має буди консервативним в уділюванню позичок.

Дискусія над внесками ведеться далі. В хвилі, коли це число йде на пресу, заповідається, що річне засідання головного уряду У. Н. Союза скінчиться сьогодня (в суботу).

СМЕРТЬ ЕПИСКОПА УКР. ПРАВОСЛ. ЦЕРКВИ.

СТ. ПІТЕРСБУРҐ (Флорида). - В пятницю 23 лютого, номер тут пополудні епископ української православної церкви, о. д-р Йосиф Жук.

ЗАКОННИЙ ВІК ДЛЯ ЖЕНЯЧКИ.

На найближчій сесії саскачеванського парляменту буде принятий закон, яким найнижчий вік для заключення подружа буде підвищений з 15 на 16 літ життя.

ЩО РОБЛЯТЬ МОСКВОФІЛИ НА ЛЕМКІВЩИНІ.

В Сяноці на Лемківщині відбувся зїзд „мешканців Лемківщини." На зїзді було, кажуть, понад 200 делегатів з повітів: Сянік, Лісько, Коросно, Ясло, Горлиці, Новий Санч і Грибів. Зі Львова приїхав на зїзд Михайло Бачинський, відомий з господарки майном „Народного Дому" у Львові. На зїзді виголосив він реферат „політичний, господарський і культурно-освітний". Зїзд приняв низку резолюцій. Між ними є також домагання створити окреме „русске" епископство для Лемківщини, вести шкільну науку „лемківською мовою" та основати одну середню школу для Лемківщини. Зїзд „затвердив" діяльність пп. Бачинського і Яворського. Основано нову москвофільську організацію п. н. „Лемківський Союз". Рішено також видавати в Сяноці часопис по лемківськи. Всі ті резолюції завершила резолюція-донос на українське греко-католицьке духовенство, яке, мовляв, використовує церкву для політичних цілей.

ШКОЛА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА НА СЕЛІ.

Школа сільського господарства повстала в Шибалині, повіт Бережани. Концесію на ту школу дістав професор Михайло Васьків і веде її під фірмою „Приватні коедукаційні рільничо-господарські курси". Навчання триває два роки. Приймають молодь обох полів у віці від 14 до 19-років життя, що скінчила бодай сільську школу. Навчання теоретичне і практичне. Предмети теоретичні: релігія, історія, географія, природа, хемія, руханка, спів. Фахові предмети: ростинна продукція, тваринна продукція, господарювання, кооперація і т. д. Школа має інвентар, город, сад, пасіку, орне поле. Оплата від 16 до 20 зл. місячно. Наука почалася 15 листопада м. р.

ЛИХА ПОГОДА ГРІЗНІША ВІД КРИЗИ.

Саскачеванський премієр Ендерсон сказав недавно в Торонті, що саскачеванські фармері мали через кепську погоду в останніх чотирох роках шкоди на один біліон долярів. За пять останніх літ пропшениці Саскачеван через посуху втратила на самій тільки пшениці 200 міліонів долярів.

АМЕРИКА КОНТРОЛЮЄ РИБНИЙ ПРОМИСЛ МАНІТОБИ.

Комісія манітобського парляменту ствердила, що рибний промисл у Манітобі є контрольований богатим концерном американським, а вінніпеські фірми, що скуповують рибу, є лиш агентами того концерну.

КАНАДІЙСЬКІ РЕНИ.

Останнім додатком до збереження дичини є резерва для ренів, яку створено окремим розпорядком уряду. Резерва обіймає 6,600 квадратових миль і положена на схід від ріки Мекензі при її вводі до Ледового океану. Це домівля 3,000 ренів, яких спроваджено з західнього побережа Аляски. Череду закуплено коштом домініяльного уряду в 1929 році. Перехід на місце призначення відбувся здовж північного берега Аляски і Юкону на протязі чотирох літ, під проводом спроваджених з Европи Ляпонців. Череду будуть пять літ доглядати молоді Ескімоси, а в тому часі перейдуть систематичну школу хову і доєння, також, що мають виробляти з молока і т. д. По пятьох літах кожний учень дістане одну пару ренів, з якої буде розмножувати собі череду. Рени призначені на те, щоб Ескімосам запевнити поживу і одяг, що достарчуватимуть рени, подібно, як їх побратимам в Европі й Азії.

НЕБЕЗПЕЧНІ ЗБИТКИ В ЕДМОНТОНІ.

З Едмонтону доносять, що там отроєно стрихнінною понад 50 псів. Хтось розкидає отрую в цукорках та кусниках мяса. Це небезпечні і жорстокі збитки, бо може трапитися, що й дитина може зісти цукорок з отруєю.

ШІСТЬ МІСЯЦІВ ЗА НЕЗАКОННЕ ЗІБРАННЯ.

Суддя Ґвитл у Вінніпегу засудив одну з комуністичних провідниць, Фреду Ґрудін, на 6 місяців тюрми за незаконне зібрання і за інші карігідні вчинки обвинуваченої у звязку зі страйком робітників у робітні футер А. і М. Ґуртіґа у Вінніпегу в червні 1933 р.

ВХОПИЛИ ДО АВТА Й ОГРАБИЛИ.

Два чоловіки, які в ночі їхали автом у Вінніпегу, задержали автомобіль і почали питати Роберта Велиса за якоюсь улицею. В часі, як Велис уділяв інформацій, один чоловік висів з авта для продовження розмови. Серед того він вихопив револьвер з кишені і під його загрозою ввігнав Велиса до авта. Кілька блоків далі бандити викинули ограбленого Велиса на вулицю.

КАНАДА ПЕРЕМОГЛА В БОРОТЬБІ З СОВІТАМИ.

Канада перемогла в боротьбі з Совітським Союзом на британський ринок на будівляний матеріял. Уряд Великої Британії рішив 20. січня, що імпорт мягкого дерева в теперішним році не сміє перевищити 350,000 стендартів. Совітський уряд хотів продавати Британії 450,000 стендартів матеріялу. Минулого року імпортовано до Британії 357,000 стендартів совітського дерева.

МАДЯР СТАВ ПШЕНИЧНИМ ЧЕМПІОНОМ САСКАЧЕВАНУ.

Кальман Бачкай, мадярський фармер з околиці Ліск, Саск., який дістав друге місце на збіжевій виставі в Шікаґо, виграв пшеничне чемпіонство провінції Саскачевану на 1934 р.

Бачкай прибув до Канади в 1905 р., зразу до Принс Алберт, але в 1909 році перенісся на теперішню свою фарму, 10 миль на захід від Ліск. Відколи поселився там, збирав пересічно по 20 бушлів пшениці з акра.

ПРИГОДИ ТАНЦЮРИСТКИ В КРАЇНІ МОРОЗІВ.

Північна Манітоба мабуть не запишеться найкращими споминами в памяти Феї Бейкер, котра вславилася в Злучених Державах своїми танцями, до яких вбирається тільки у вахляр. Вона виступала останніми часами у Вінніпегу і недавно запрошено її на виступ до Флин Фрон, майнерської оселі в північній Манітобі. Щоб не тратити багато часу на подорож залізницею, вона вибралася до Флин Фрон літаком і літаком мала вернутися назад до Вінніпегу. Та літак, на котрім вона летіла до Вінніпегу, „захорував" по дорозі і мусів осісти на північній части озера Вінніпегозіс. Пільот літака, Бил Мей, два дні працював, направляючи літак таким знаряддям, яке мав, і коли літак піднісся вгору, мусів незадовго знов осісти з причини мраки. Аж по 6 днях прибув літак до Вінніпегу. До того часу ніхто не знав, де був літак з танцюристкою, і що з ним було. Бідна танцюристка, непривичена до канадійських морозів, мусіла добре намерзнутися, добре переголодніла, ще й вовків налякалась.

МОСКВА — В ПОДЯКУ ЗА ВІРНУ СЛУЖБУ

ХАРКІВ. — Арештовано комуністичного посла до чеськословацького парляменту з Закарпаття, Івана Мондака, з жінкою, і обоїм грозить тепер кара смерти. Причина арештування невідома, але можна догадуватися, що стоїть вона в звязку з нагінкою Москви за „контрреволюціонерами". Арештований Мондок був основником комуністичної партії на Закарпаттю і редактором її органу українською мовою, „Карпатська Правда". Він вибрався до Совітів, щоби побачити на власні очі совітський „рай".

ЗНОВУ СОЛОВКИ!

ЛЬВІВ. — На далекім засланні, на Соловках, помер Михайло Федик, бувший сотник Української Галицької Армії. Покійний походив з Кліцка коло Комарна. Його родичі, селяни, стягалися з останнього, щоби післати сина до шкіл. Скінчив университет, перебув цілу світову війну на ріжних фронтах, а переворот у 1918 році застав його в армії в Ряшеві. Покійний вступив назад до У. Г. Армії й під Хировом здержував ті частини, що покидали австрійську армію, а вертались на села, не бажаючи боронити рідної держави. З українською армією боровся проти Поляків аж до переходу його групи на чехословацьку сторону, де ті частини зістали інтерновані.

З Чехословаччини Покійний дістався окружною дорогою через Грецію на Україну, щоби, як казав, будувати і терпіти разом зі своїм народом. На Україні вчителював у чеській кольонії. Дали йому вчити чеську мову, а в 1930 р. поставила його московська чрезвичайка перед суд за „котрреволюцію", де його засудили на пятьлітнє заслання на Соловки. Там Покійний передчасно помер як жертва московсько-большевицького насильства.

НОВИЙ БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ.

БРУКСЕЛЯ (Бельґія). — На королівськім престолі Бельґії засів Леопольд III, син трагічно померщого короля. Новому королеви справлено підчас його коронаційного походу велику овацію, з якої видно, що він має загальну симпатію.

Підчас властивої коронації, на якій були і два комуністи, піднісся по зложеній королем присязі загальний оклик „Хай жиє король!" Тільки два комуністи кликнули: Хай жиють Совіти! Найбільше було сміху з комуністів, які прийшли в звичайнім убранню, коли відома річ, що совітські диплsomати завжди і всюди виступають при таких оказіях у фраках і цилиндрах. Та комуністичні посли до бельґійського парляменту думали, що своїм убором зроблять сенсацію. Але ніхто не звертав на них уваги.

З коронації найбільшу втіху мав трилітний синок нового короля. Для нього те все було... доброю забавкою.

НОВІ УКРАЇНСЬКІ КРАСУНІ.

ЛЬВІВ. — На вечерницях студентів нагороджено ось такі три нові українські красуні: Катрусю Гвоздевич, королеву карнавалу (одержала різьбу скульптора А. Коверка), Марусю Чижовичівну, як „типову Українку", а Наталку Чолійвну нагороджено за найкращу і найскромнішу сукню.

ФРАНЦІЯ ДАЛІ ЗБРОЇТЬСЯ.

ПАРИЖ. — Франція на ділі навіть не думає розброюватись. А це видно найкраще по тім, що призначено 1,000,000,000 франків, себто $65,000,000, на виконання трилітньої авіяційної програми.

ЧЕРВОНА АРМІЯ СВЯТКУЄ.

МОСКВА. — Совітські часописи розписуються про силу червоної армії, яка святкує 16-літню річницю свого існування. Всюди підкреслюють, що це тепер найбільша армія в світі. І не тільки найбільша, але й найсильніша та найбільш модерно виеквіпувана.

Совітські газети підносять далі, що армія складається з жовнірів, які є на 50% комуністами, а офіцири на 90%. У тім вони добачують силу червоної армії. Кажуть, що жовніри розуміють, за що прийдеться їм боротись.

Підносять теж те, що фабрики, які доставляють амуніцію і те все, що є потрібне для військового діла, дуже добре функціонують, бо там зуживають найкращий матеріял, а робітники, які працюють у тих фабриках, є найкраще оплачувані.

На випадок війни, пишуть совітські газети, ввесь апарат буде легко пристосувати до воєнних вимог, бо він є в руках держави.

ЯПОНІЯ ХОЧЕ ЗГОДИ.

ТОКІО (Японія). — Японський міністер закордонних справ, Кокі Гірота, є того переконання, що Японія поладить мирним способом з Америкою і Совітами всі спірні квестії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свободи" Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БОРОТЬБА ЗА ДІТОЧУ ПРАЦЮ

Через заходи федерального уряду проти депресії американське робітництво добуло собі без поважніших зусиль зі свого боку такі важні здобутки, що воно не ждало зовсім опозиції, коли й федеральний уряд припоручив покінчити з діточою працею в фабриках. Коли уряд порадив як перший крок у цьому напрямку змінити американську конституцію та дати федеральному конґресови право видавати закони про такі справи, робітництво ждало, що стейти приймуть таку поправку до конституції без опозиції, і робітників чимало здивувала буря опозиції, яку цей проєкт поправки викликав. Американські робітничі юнії знов побачили, що без боротьби їм ніщо само з неба в подолок не впаде, що за все треба поборотися.

Побороти треба передовсім ворожу пропаґанду, якою воюють прихильники заборони діточої праці в фабриках. Для ведення цеї пропаґанди служать передовсім старі орґанізації підприємців, добре вже відомі зі своєї опозиції проти цеї поправки. До них прилучуються ще нові орґанізації, які, видно, повстали на те, щоби серед публики викликати враження, що проти поправки є багато громадянських установ. Старі пропаґандивні орґанізації послугувалися звичайно церковними провідниками. Нові вже церковників не висувають, а зате висувають учених, професорів, президентів колеґій, тощо. Видно, моральний вплив церковників нині не такий, як був давніше, і видно, що нині вчені, певно через рекляму для „мозкового тросту", мають кращу опінію.

Та коли робітничі орґанізації здивувала опозиція проти проєкту зміни конституції, то ще більше їх здивувати мусів характер цеї опозиції, характер опозиційної пропаґанди. Побачили робітничі орґанізації, що й професори й учені в своїм запалі опозиції договорюються до того, що забувають правду та перекручують факти. Комітет Кампанії для Поправки про Діточу Працю в стейті Ню Йорк, наприклад, звертає в своїй публичній заяві увагу на цілу низку таких перекручувань. Проєкт поправки пробували професори зробити якимсь опудалом, з котрого мали початися для громадянства ріжні-preріжні лиха. Договорилися деякі „вчені" до того, що цей проєкт представляється за дитину московського комунізму, хоч про таку зміну говорено в Америці десятки літ перед комуністичним замахом у Москві.

Як у всякій боротьбі того роду, робітничі орґанізації мусять передовсім змагати до того, щоби перед очима суспільности стояло ясно, про що йде в боротьбі, а про що не йде. Робітництво мусить прочищувати справу з усяких дрібниць, налетілостей, пересудів, а голосити ясно й виразно, що робітникам іде про те, щоби незрілі діти не робили у фабриках шкідливої для них роботи.

РІК ГІТЛЄРОВОЇ ДИКТАТУРИ В НІМЕЧЧИНІ.

II.

Попередно ми говорили про техніку здобування і удержання влади диктаторами. Наперед можна сказати, що диктатура в Німеччині, якщо не виникнуть воєнні конфлікти в Европі, буде тревати довго. Самі противники Гітлера кажуть, що поки німецький нарід збере сили для повороту до демократичного режіму, можуть минути **десятки років.**

Якіж наслідки річної диктатури в Німеччині? Чи вдалося Гітлєрови зробити те, що він мав на думці, коли йшов до влади? Політичні партії часто вживають таких гасел для збурення мас, про які самі провідники знають добре, що їх не можна здійснити. Тесаме бачимо у Німеччині. Німецькі націонал-соціялісти обіцяли перемогти Францію, розгромити Польщу, прилучити до Німеччини Австрію, відібрати німецькі провінції Чехословаччини. Через рік Гітлер підписав з Польщею **пакт про ненапад** і цим визнав непорушність польських границь. Куди не повернеться німецький диктатор в Европі, він не може поширити території своєї держави. Навіть Австрія, яка проголосила була свій „Аншлюс" (злуку) з Німеччиною 1931 р., тепер не хоче тої злуки. Фашистівська Італія найбільше підпирає малу Австрію проти фашистівської Німеччини. Гітлєр мусить говорити на адресу Пілсудського такі компліменти, яких не чути було ніколи з уст німецьких політиків.

„Німецький уряд був щасливий, що знайшов у провідника теперішньої польської держави, маршала Пілсудського, однакові погляди". (Промова з 30 січня 1934 р.). Знавці військових справ пояснюють лагідні промови Гітлєра тим, що Німеччина ще не приготовилася до війни. Але цього пояснення замало. Треба зрозуміти спосіб думання диктаторів. Хоч вони часто побренькують шаблею, але самі добре знають, що кожда війна — це тяжкий іспит для диктаторського режіму. За світової війни більшу витревалість показали демократичні парляментарні держави, а царська Росія, цісарська Австрія, султанська Туреччина та монархічна Німеччина були розбиті. Знаючи це, всі диктатори — Сталін, Мусоліні, Гітлєр, Пілсудський і інші **мусять** говорити мирні промови. Бо хоч у новій війні Німеччина й не загине, але диктатура мусить загинути напевне, особливож, колиб у цій війні Німеччині не пощастило.

Німецько-польська приязнь заскочила всіх і передовсім Францію, протекторку Польщі. Шириться відомости про польсько-німецькі пляни супроти большевицької Росії. Нічого неможливого в цих чутках нема. Недармож на світовій господарській конференції в Лондоні 1933 р. Німеччина домаґалася права кольонізувати Україну. До цього пляну легко може прийти й шляхоцька Польща. Бо це вже такий закон політики сильних держав, що вони миряться між собою **коштом слабшого.** Російський большевицький режім так знищив, знесилив Україну, що дійсно Україна безборонна як проти московської окупації так і проти інших, охочих запанувати на нашій багатій землі. Ніяк не сміємо забувати про цю небезпеку!

Гітлєрів режім у Німеччині не міг побороти кризи і безробіття. Гітлєр ліквідує робітничі юнії, як вільні орґанізації, і бере всі справи робітництва — ціни й платню, соціяльне забезпечення, забезпечення від безробіття — під диктатуру своєї партії. Вже нема робітничих комітетів на фабриках, які обмежували самоволю власників-капіталістів. Страйки заборонено. Робітник у Німеччині безправний супроти директора фабрики так, як робітник у большевицькій державі перед „червоним директором".

Гітлєр іде на зустріч капіталістам, навіть уже не вважає на те, якої крови той капіталіст. 5-го лютого 1934 р. німецький міністер Фрік заявив, що поширення законів проти Жидів на **вільне господарство є небезпечне.**

Так німецька наука й мистецтво мусять підлягати приказам диктаторів. В театрі, в кіні, навіть у церкві диктатура хоче мати своє знаряддя пропаґанди.

Німецькі народні маси, що були захоплені чарівними обіцянками гітлєрівської партії, починають критикувати режім диктатури. Ця критика виявляється в нелеґальній пресі — соціялістичній, комуністичній та католицькій. Бо в Німеччині, як і в Італії та в СРСР, усі часописи видає диктаторська партія. Там критики не сміє бути. Ця критика виявляється також в анекдотах та осмішуванні гітлєрівських бойових пісень.

Ось така пародія, поширена тепер в Німеччині:

„Вище ціни! Картелі злучились
[щільно,
Стукає капітал твердим кро-
[ком.
Біржеві маґнати звуться пар-
[тійними товаришами,
За соціялізм дбає міністер
[Шміт".

(Шміт — міністер господарства).

Д. І.

ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ ЕВРОПИ

(Для "Свободи").

—o—

Фальшивим промахом нашої активної політики — це надмірний сентимент до західної Европи. Звичайно, нічого не можемо мати проти тих спіритуальних чинників Европи, під яких впливом цвила східньо-европейська культура, а в першу чергу українська, — на протязі середних і нових часів. Такі могутні рухи, як гуманізм, ренесанс, гасла французької революції, романтизм і позитивізм — а вкінці до певної міри вибуялий лібералізм XIX. ст. мали імпозантний вплив на формування цілого українського життя, й тим самим положили непроходимий мур між Україною й її монголо-азійським східним сусідом.

Але маємо тут на думці Европу **в політичному,** а навіть **гуманно-моральному значінні.** Драгоманівщина лишила у нас гін до космополітизму „гуманної" Европи, й положила на наш політичний рух клеймо кволости й національної інерції. Надії на поміч чи навіть на співчуття Европи для наших визвольних змагань, — завалили на довший час нашу справу. І надії на інтернаціональну (в даному разі московську) солідарність і гуманність, наші Винниченки й Грушевські **демобілізували** українську армію, переносячи на себе парляментарних речників, відповідальність за оборонноспроможність держави. Ми знаємо, які були страшні наслідки цеї божевільної політики. Або цей, ще досі вічно актуальний у наших політиків престіж Антанти чи Союза Націй? Здається, що траґічним фіналом віри в гуманність Европи повинен бути, бодай для західньо-українських земель, день 14 березня 1923 р. Алеж направду, як це звати, як кваліфікувати цих аґентів „міжнародного сумління" під теперішню пору, по заведених надіях на Союз Націй 1930—31 рр.?

Замісць чинити **активно,** пускають нам фаєрверки фіктивного міжнародного братерства, **демобілізуючи** тимсамим і ослаблюючи визвольницьке наставлення українських мас.

Була колись Европа гуманною, — був в неї дійсно цей правдивий сентимент любови, стояла високо в ній шляхотна любов до героїзму, посвята для ідеалізму. Згадаймо тільки цей святий фанатизм Европи, з яким вона висилала тисячі шляхотних лицарів під мури Єрусалиму, здобувати Святу Землю, — або цей спільний ідеал християнських народів східньої Европи, що під прапором українських князів смів протиставитися монгольській навалі над річкою Калкою.

Та це було колись.

Страшні експерименти большевицьких різунів на живому тілі української нації — це найбільше варварство, яке колинебудь бачив цивілізований світ! Найбільший злочин доконуваний на білій расі.

Якеж становище чи заходи підприняла „гуманна" Европа проти радянської політики пролєтарської держави? Передівсім Европа, маючи на увазі тільки матеріялістичні стимули, хворіє на заразливу недугу, — совітофільство! Отже тут утилітаризм став децидуючим критерієм, що пхає Европу в обійми російського молоха.

Ми знаємо, що большевизм — явище цілком ненормальне, можливе хіба в країні такій, як Росія, в країні примітивізму та низьких пристрастей. І відомо нам та цілому світови, акими то моральними методами керується вся російська політика, провокацією та бандитизмом!

Але булиб ми утопійниками, якщоб шукали якихсь збірних, орґанізованих відрухів, чи виступів „гуманної" Европи проти російського варварства. Правда, час від часу з віденського Гофбурґу кидає істеричні SOS паневропеєць Куденгове-Калерґі, але це тільки **пасивний інстинкт самозбереження** перед можливою лявіною большевизму, чи краще зусилля зліпити механічно панєвропу,—а ніколи спроби **атаки,** чи хочби морально-гуманної інтервенції проти заборола варварства! Мовчала й мовчить досі ціла гуманно-поступова, культурна, демократична, консервативна, диктаторсько-фашистівська, — а навіть католицька Европа! Мовчали з нею наші „соціялісти", радикали; а навіть демократи, та цілими роками взивали „всебратерської солідарности" на поміч... Україні, — або кормили маси фікціями про існування української держави за ризькою лінією.

Бо що „гуманна" Европа не затримала ще цілковито сентименту та симпатій до загально-людських еманципацій, ми бачимо клясично на т. зв. гітлєрівських звірствах. Европа мовчить з приводу української траґедії, але вона патетично підняла вереск проти... „пекла" в Німеччині. В часі, коли мовчанкою або недовірям принимається факт орґанізованого голоду Москалями на Україні, ціла преса світа, наука література й публіцистика занимаються небезпекою гітлеризму, — чи процесом комуністичних провокаторів за спалення німецького парляменту.

Ми не дивуємося цій „зміні" Европи. Не дивуються цьому ті українські політики, що для Европи мають певне, означене становище й відношення. Вони знають, що Европа **співчуває тільки сильному!** Ми певні, що тільки наша **власна постава** зеднає нам „гуманну" Европу, тоді лише, **як українська нація стане твердою ногою на своїй землі як суверен, вільний, незмінний.**

Чогож хотіти нині від Европи Жидів (Gide), Ролянів, Шовів, Айнштайнів чи навіть Еріотів Европи прокомуністичної? Чого нам надіятися, коли такий соціял-радикал Еріо бере покровавлені українською кровю большевицькі концесії та цинічно глузує з української траґедії, закидаючи, що голод на Україні, — це „блахман" з етикеткою "made in Germany". (L'Information, Париж). Зважтеся образити національні почування Еріота, Жида, або протиставтеся кольоніяльній політиці Англії в Індії, то що вам втнуть „ліберали" Шови й інші?

Річ ясна, що вони, західні авторитети наших адептів „гуманної" Европи, ніколи не зневірюються в себе, в свою психольоґію, ані в свою доктрину. Вони в першу чергу є французькими, анґлійськими патріотами й націоналістами, тому то їх „гуманність" ніколи не шкодить ані Франції, ні Анґлії. Інша річ з нашими „лівими": вони пішли у великій частині, свідомо чи несвідомо, на услуги чужих ідеольоґій і тому на спілку з чужинцями поборюють український націоналізм. Це, що найбільше суттєвого й цінного є в тій „безхарактерній" Европі, — а саме її **запеклий консерватизм в любові до рідного краю** — бракує баґатьом нашем лівим.

Можливо, що аж тепер по скрахуванню комуністичної доктрини серед українських комуністів — наша нещаслива „лівиця" витягне нарешті висновки. Може...

Володимир Душник,
Бельґія.

В. Будзиновський.

НА ОКРАЇНАХ

(Історичне оповідання).

(3)

Розворський не знав татарської мови, Татарин не знав української. За перекладчика при переслуханню був Бірда. Розворський не довідався нічого. Татарин сказав, що зветься Аслан, що жиє в улусі недалеко за кордоном і що сюди загнався, шукаючи пропавшого коня...

— Побачимо! — грізно сказав Розворський, закінчивши переслухання. — Як покажеться, що ти збрехав, як появиться татарська напасть на нас, то повиснеш на воротах замку!

Татарина відвели назад до льоху. Нестор вже знав, що спійманий бреше. Сказав йому Бірда. Як би улус того Аслана справді був у сусідстві, то він як не цілком добре, то бодай троха знав би українську мову.

— На добавок — пояснив Бірда — його мова не цілком така, як наших найближчих татарських сусідів. Його мова показує на те, що він поганець зпід Очакова. Коли тут знайшлися аж звідтам Татари, то з того можна судити, що то справді воєнний похід і що на нас тягне більша татарська сила.

Нестор квапив, і радив Розворському, не дожидаючи вечера, їхати. Розворський воловодив, щоби показати, що він робить не на приказ молодого, стривоженого молокососа. Нарешті таки дав приказ кульбачити коні.

Нестор ходив з люнеткою по валах і роззирався по степу на сторожевій могилі.

Саме в тій хвили козаки Розворського вискакували на коні. Олена махала рукою до Нестора, кличучи його, щоби прийшов попрощатися з ними.

В степу гукнув другий стріл, вже голосніший, бо з могили, ближчої до замку.

— Мабуть вже запізно, — сказав півголосом Нестор, зійшовши з валу. — Моздірі в степу бють на трівогу.

Від степу почули тупіт копит кількох коней. То вартові, розставлені в степу, і вістуни верталися чвалом до замку. Вже не мож було сумніватися, що Татари ідуть просто на Височку. Пів сотні здирківських козаків пішли з місцевими на вали і на башту. Розворську і Олену один козак завів до замкової кімнати з грубими мурами.

Добра хвиля минула в мертвецькій тишині. Лише укриті за валами і за бійницями в мурах бачили наближаючуся лаву їздців. Лава щораз більше видовжувалася своїми кінцями, обіймаючи замок. Нараз перед самою фосою, що оперізувала вал, роздалося татарське галайкання і рев дикої юрби. На вали посипалися стріли з луків. Також гукнули пару рушниць. Не зробили ніякої шкоди, бо оборонці замку ще були поховані і напасникам ще не показувалися.

Перші татарські їздці держали перед собою поперек коней снопи хворосту. Се на те, щоби засипати фосу і, переступивши її, вдертися на вал і рубати, або перелізти палісади. Аж коли перші ряди Татар вже добігали до фоси, коли стали зіскакувати з коней і, держачи перед собою снопи хворосту, пішки несли його до фоси, загрохотіли мушкети. Дві гармати в башті плюнули картачами. Простір перед частиною фоси, котру Татари хотіли засипати, покрився татарським трупом. Надплила ще одна татарська филя і також лягла. Ті, котрих кулі оминули, поспішно подалися взад.

Ґарнізон Височки зробив Татарам велику і дуже немилу несподіванку. Вони гадали, що у Височці татарський напад нікому не сниться. Гадали, що наскочать на замок цілком не приготований до оборони і возьмуть його без бою. Показалося, що ґарнізон не лиш не дав себе заскочити. Сильна пальба з мушкетів свідчила, що до Височки стягнено більшу силу війська. Татари не знали, що ґарнізон скріпився цілком випадково козаками, що конвоювали Розворського з родиною.

Довгу хвилю був спокій. Хто у Височці знав татарські способи воювання, той розважав між двома можливостями. Татари, як ішли в похід не на приказ Стамбула, а з власної охоти, то ішли тільки хижачити: ішли на грабунок. Маючи таку мету походу, не любили тратити людей і часу добуванням добре укріплених замків. Як можна було взяти який замок хитро-мудро невеликим коштом, то чомуж би його не взяти?

Як такий замок добре тримався, та татарські обложники потерпали, що коли вони будуть тратити час коло замку, то інші татарські чамбули виграбують околицю і обложникам нічого не лишать. Щоби домів не вернутися з порожними руками, покидали облогу і йшли далі на грабунок. Тільки тоді, коли знали, що околичні пани поприносили на замок до переховання свої скарби, Татари силкувалися замок взяти. Та всеж таки і тоді, як побачили, що горіх затвердий на їх зуби, відступали від облоги.

Сторони Височки не мали багачів зі скринями золота і срібла; оборона вже показала, що замок має добрі зуби. Отсе казало замковим надіятися, що Татари може спробують щастя ще одним, що найбільше ще третим наступом. Коли кождий скінчиться так, як перший, то була майже певна надія, що на Височку махнуть рукою.

Рух між Татарами, що стояли поза лінією стрілу, казав здогадуватися, що вони ще будуть втакувати. І справді. Галайкаючи, метнулися в сторону замку. Передущі знов несли снопи хворосту. До фоси добігли і вкинули свій хворост тільки деякі. Решта або лягла від куль, або втекла. Поле було заслане трупами дуже густо.

Знов якийсь час був спокій. Тепер Нестор половину козаків лишив на валах, другу половину посадив на коні і приказав станути при віндах від моста, щоби його в кождій хвили мож було нагло спустити на фосу. Татари ще раз рушили до атаки.

Сим разом вже не гнали. Їхали перед собою ряд возів, навантажених соломою і хворостом. Се на те, щоби ними заслонені, підступити до фоси. Далі, на те, щоби, прикотивши овзи до фоси, поспихати їх до неї і так виповнити її. Решта Татар ждала на конях, стоячи так далеко, щоби куля з замку не могла їх досягнути.

(Далі буде).

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписана, складаю сердечну подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $35, котрі хоч в части стали мені великою помічю у моїй недузі. Також дякую місцевим урядникам і членам від. 62 у Вест Филаделфія, Па., за їх труд.

Кличу всіх тих жінок і мужів, що ще не належать до нашої орґанізації, щоби вступали негайно в наші ряди і вписували свої діти, бо жадна інша асекураційна компанія не прийде з помічю своїм членам в разі ніщастя, як наш У. Н. Союз.

Текля Стрижак.

—o—

Я, нижче підписана членица від. 201 У. Н. Союза, складаю сердечну подяку головним урядникам нашої запомогової орґанізації за уділення мені допомоги з фонду запологового в сумі $75, котрі мені стали великою помічю у моїм таяжкім положенню. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Юстина Борецька.

Учитель: Правда, Івасю, знаєш цю букву? Скажиж, як вона називається?

Ученик: Я знаю цю букву з видження, одначе не знаю, як називається.

— Мамо, знаєш, тато немудрий.

— Чому ти таке говориш, Марійко?

— Бо тато каже до мене: „Ти вже велика дівчина", а до служниці говорить: „Ти моя маленька мишко!"

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ТРИ ПРИКМЕТИ ДОБРОЇ КРИТИКИ.

Англійський професор вимови Пер у своїй книжці про психольоґію справного бесідництва приписує занепад бесідництва в нинішніх часах передовсім бракови критики.

На його думку, добра критика має три прикмети: вона смілива, не спирається на пересуд і є компетентна.

Сміливий критик не знає страху: він критикує не лише слабих, над якими має владу, але й сильних, які можуть мати владу над ним.

Критика, оперта на пересуді, яким цей пересуд не був би, релігійний, расовий, клясовий, чи який інший, це тільки оборона власного пересуду критика.

Компетентна критика спирається на знання справи, котру критик береться критикувати. Хто критикує без знання справи, той тільки пробує закрити свою глупоту. Очевидно, тільки пробує, бо закрити не потрафить.

ЩО ЦЕ ТАКЕ ЧЕСНОТА?

Таке питання насувається кожному читачеви недавно виданого життєпису королевої Маргарети Тудор, жінки шотляндського короля Якова IV. Вона жила на переломі 15 й 16 століття, отже коли кінчалися так звані середні віки. Її вважали дуже чесною жінкою, а головною її признакою була її плаксивість. Вона плакала при всякій нагоді, чи на похороні, чи на весіллю, чи на коронації. Як була в клопоті, плакала через клопіт; як не мала клопоту, плакала зі страху, що клопіт може прийти.

Нині люди не можуть зрозуміти, що доброго може вийти з такої плаксивости. Та в 16 віці це вважалося найкращим доказом чесноти.

Це один прикклад того, як чеснота одного віку стає пороком в іншому віці.

ЧИ ЦЕ ЧЕСНО?

Появилася відозва проти заборони вживання дітей у фабриках, видана так званим „Національним Комітетом для Охорони Дитини, Родини, Школа й Церкви".

Коли організація не має, як видно, іншої цілі, як тільки поборювати проєкт зміни американської конституції в цім напрямі, щоби конгрес міг заборонити вживання дітей у фабриках, питаються люди: Чому комітет не назвався отверто комітетом для поборювання закона проти діточої праці? Пощо вживати гучного заголовку про оборону дитини, родини, школи й церкви, коли він має просто вислугуватися підприємцям, котрі люблять викидати з роботи дозрілих робітників та заступати їх дітьми?

ЩО КРАЩЕ?

Появилась недавно автобіографія (власний життєпис) американського реформатора Чарлза Едварда Росела. Колись давно він був соціялістом, що заклинався боротись проти війни. Коли Америка пішла війною проти Німеччини, Росел змінив своє становище до війни й заявився за війну. В своїй біографії він покликується на провоєнне становище відомого адвоката, з переконання майже анархіста, Кларенса Дарова. Гейби хотів сказати: Як вільно було такому радикальному чоловікові, як Даров, бути за війну, то чому не вільно такому поміркованому реформаторови, як я?

Американський історик Ґарнес пригадує Роселови, що Кларенс Даров уже відкликав свою піддержку для війни, а тимсамим признався, що його становище до війни в часі війни було хибне.

Цікаво, що краще: чи признатися до похибки, чи обороняти своє становище, покликуючися на становище інших людей?

В РОКОВИНИ ТВОРЦЯ НАШОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ГИМНУ.

Дня 27. січня цього року проминуло пів століття від дня смерти заслуженого українського етнографа, письменника й врешті автора українського національного гимну, **Павла Чубинського.**

Як провідник научної експедиції для етнографічно-статистичного обслідування Правобережної України, як творець південно - західнього відділу Ґеографічного Товариства в Київі, заслужився Чубинський українській культурі й тому варто згадати його імя і працю в 50-літні роковини його смерти. (Помер 1884 р.). Народився Чубинський у Бориспольі на Полтавщині (28. січня 1839 р.), як син дрібного землевласника. Закінчивши правничий факультет петроградського університету (1861 р.) вернувся Чубинський на Україну, але дуже скоро мусів відтіля мандрувати на семилітнє заслання до Архангельська. Вина Чубинського, за яку йому належалося заслання, зясовувалася в тому, що він у себе на хуторі співав з іншими студентами українські пісні, нібито підбурював селян проти панів та був автором української проклямації, в якій закликалося бити й проганяти панів з їх маєтків. На суді нічого Чубинському не доказано, але, на всякий випадок, таки заслано. Щойно в березні 1869 р. міг Чубинський вернутись на Україну, де й доручено йому працю над етнографічно-ставистичним обслідуванням Правобережа. Здобутки тієї праці зібрав Чубинський у сімох величезних томах, за які дістав низку признань та відзначень золотими медалями.

Багатство зібраного матеріялу здивувало найбільші наукові поваги того часу.

Від 1873 р. почінаючи, працює Чубинський як організатор і головна підпора південного відділу Ґеографічного Тов. в Київі, що був справжнім осередком української культурно-научної праці того часу. Тому відділ дуже скоро звернув на себе підозріння московської влади й проіснував тільки три роки. Чубинського знову заслали з України, тим разом до Петрограду. І щойно коли він на чужині тяжко занедужав, дозволили йому, вже хорому і спаралізованому, вернутись на Україну.

Як організатор, як дослідник краси українського побуту й народньої словесности, врешті як поет і автор гимну „Ще не вмерла Україна" заслужив собі Чубинський на тривку память в українського народу.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Клюб приятелів української музики.

Вже віддавна відчувається потреба центру української музики в Америці. Не лише чужинці, але й наше молоде покоління не має навіть де почути музику того народу, з якого воно вийшло. Навіть освічені члени нашої нації поза загальними, часто бомбастичними фразами не в силі поінформувати чужинця про українських композиторів та їх здобутки. А композиторів ми маємо. Вони, будівничі наших музичних скарбів, творять навіть серед теперішніх, дуже несприятливих обставин. Та з творення музики не можуть жити. Заробляють на хліб насущний з того, що не має нічого спільного з їх творенням — і вбиває їх талант. Їх творів ніхто не друкує, бо задорого друкувати те, чим мало хто цікавиться. Твори ці задовгі, щоб їх виконувати на національних святах.

Національні свята були донедавна одинокими місцями для музичних українських творів приступного характеру.

Народня пісня, завдяки професорови Кошицеви, знайшла собі дорогу в світ. І жалко, що українську національну капелю не можна покищо вдержати, щоби була вічно живою. Але наша інструментальна — камерна як і симфонічна музика, повинні собі знайти меценатів, себто середовище, яке заохочувалоб її творців до дальшого творення.

Від довшого часу ношуся з думкою заснувати Український Музичний Клюб, в якому за малу річну вкладку можна би дати нагоду членам на місячних товариських сходинах почути твори української камерної музики. При тій нагоді коротко пояснювалосьб виконувані твори, як також подаваноб звідомлення про стан української музичної культури. З приходу клюбу установлятиметься стипендії та конкурси на нові твори та підмоги для композиторів Українців. Українським композиторам в краю будемо помагати при помочи тутешніх звязків, щоб їх твори були виконувані професійними американськими концертовими організаціями.

Я звернувся в тій справі до деяких своїх американських приятелів, які поставилися до мойого проєкту дуже сердечно і помогли приєднати американських людей для „Приятелів Української Музики".

Почесне членство „Приятелів української Музики" приняли: п. Олександер Архипенко, д-р Волтер Дармош, пані Мек Фарленд, п. Паольо Галліко, проф. О. Кошиць, пані Ліліян Літелгейлз і Ґледис Норт. Членами товариства будуть Українці і Американці. Члени не мусять грати на якімсь інструменті (про це мене запитували), але треба вміти лише слухати музики, а це може кождий, хто має слух і чутке серце.

Кожного місяця будуть відбуватися товариські сходини з коротеньким відчитом і концертом, виконуваним професійними артистами.

Елегантний Studio Club of N. Y. City під ч. 210 East 77 улиця в Ню Йорку дав дозвіл уживати безплатно його салю на просвітньо-добродійну діяльність. Перші організаційні збори відбудуться в International Institute, 341 East 17th St., New York City, дня 28 лютого ц. р., в годині 8.45 вечером.

Отсим запрошую на ті збори тих громадян і представників організацій Ню Йорку і околиці, яким розпочата мною справа є симпатична і які хотілиб стати активними членами і помогти розвинути оту ділянку нашого національно-культурного життя.

Роман Придаткевич.

ЯК ЛЮДИ ЖЕНЯТЬСЯ.

Заключення подружа є важним актом в житті чоловіка. Тому з подружем і сватанням звязані в ріжних народів найріжніші звичаї й обичаї.

Для цікавости кілька прикладів.

Індійці прославляють засватання кілька днів, а після обряду суджена вертається до батьків. Молодий не сміє її побачити скорше, як по році. Ввесь час обовязаний працювати для батьків своєї будучої жінки. Навпаки, в Отомірів є звичай зовсім інакший. Щойно як молодий жив кілька місяців разом із судженою, повідомляє родичів, що їх дочка подобається йому. Інакше відішле її назад. У Муринів у Конго та в Калмиків мусить будуча жінка бути цілий рік із своїм будучим чоловіком, щоби доказати, що вона здатна до подружа.

Татарин лише так може здобути дівчину за жінку, що з нею бореться і мусить її побороти. В Ґренляндії зараз після скінчених обрядів, дівчина втікає в гори, а молодий обовязаний вганяти поти, поки не зловить її. І тоді ще дівчина бороняться так, що він мусить свою миленьку завязати в мішку і так занести до хати, а вже там відбудеться весілля.

На Камчатці та в Кореї маємо дивний та небезпечний звичай. Парубок, який хоче вже женитися, мусить просити батьків тієї дівчини, аби позволили йому доторкнутися її. Коли йому дозволять, дівчина зараз обвивається від ніг до голови шнурами та ременями, так, щоби творила певний і сильний панцир. Обовязком молодого є розвязати шнури та ремені, хоч дівчина не дається та хоч її помагають товаришки. Щойно після такого бою, коли подряпаний та потовчений осягне свою мету — його проголошують чоловіком — побідником. Такий бій не легкий: суджена та її товаришки рвуть волосся, дряпають лице, бють і копають нещасного, який нераз даремно старається розвязати свою суджену. А буває, що щойно за кілька місяців, ба й літ побідить юнак а тимсамим стане гідним жінки. Також буває, що йому взагалі не пощастить побідити й мусить відійти з ганьбою, зректися дівчини.

У деяких околицях північної Росії вдержався специяльний варварський звичай. Наречена дає зараз після засватання нареченому вязку прутів, якими мав би бити її, колиб для нього була рівнодушна при доказах його кохання.

Також примітивні звичаї є в деяких народів відносно розводів. На Кореї чоловік може, коли захоче, прогнати жінку й діти, які з нею мав.

Навпаки, в деяких місурських племен жінка коли лише хоче може покинути чоловіка, а він обовязаний дати їй усе, що мали в господарстві, за вийнятком його зброї та одежі. Тоді жінці вільно шукати собі іншого чоловіка.

З МУЗИКИ.

ДІТРОЙТ, МІШ.

The International Artists Society.

While the European States are preparing for a new war and the whole continent seems to be an armed camp, the nationalities living in the United States and under the American flag, are united in the common desire to lift the ideals of manking to a higher level through the truly international channels of ART.

Art is interantional, music, singing and dancing can and must be cultivated without any reflection to race and creed. It is well known, that among the nationalities living in the United States are many talents. Some of them reached the well deserved level in the artistic world, but many of them will be never known. Circumstances, lack of learning and studies raise an unsurmountable barrier for those, who would be able to go further ahead.

The International Artists Society is looking for such talents, and without any question all those who still are looking for an opportunity to better themselves, will join us.

All persons over 16 years of age, who feel they have talent, are invited to make application for audition or trial in any part of Art: dancing, singing or music.

You may call Plazza 0680, or write to 2816 East Milwaukee Ave., Detroit, Mich., where you will receive further information. Our earnest goal is to create a eprmament international chorus and artists center. The leader and director is the well known choirmaster and music professor John A. Saxun.

Here is the real opportunity to show our new country that the nationalities dwelling under the benevolence of the American flag are still willing and able to build up and propagate America's culture, artistic life and civilization.

ВОСКРЕСЕННЯ МАЛОГО НАРОДА.

Коли чужинець приїжджає до Еспанії зі сходу, зараз на вступі до тієї країни стрінеться з катальонським автономізмом. Коли виїжджає з Еспанії з заходу, його останнім вражінням є автономізм баскійський.

Відродженням баскійського народу прийшло саме трицять літ після смерти Сабіна де Арена и Ґойсі, основника баскійської народньої партії, пробудителя баскійської самосвідомости, а заразом релігійного загорільця, що пригадує Ігнатія з Льойолі.

Баскійське питання! Уявім собі, що нпр. у нас в Галичині в якімсь кутку заховалися останки населення, що там жило в найдавнішій давнині, скажім: старинні Скити. Уявім собі, що заховали вони собі свою мову, свої традиції, свідомість свого старинного походження та нині домагаються від признання своїх мовних і культурних прав. Не інакше є воно з Басками. Невідомо відкіля вони прийшли, одначе певне є, що були там, де живуть нині, себто у стіп Піринеїв, давно перед тим, заки до тієї країни впали перші індоевропейські племена. **І до нині говорять своєю мовою, яка не має нічого спільного з европейськими мовами.** Баски дуже побожні.

Коли Баск вийде зі свого верховинського села на доли до міст, або виемігрує за море (дуже багато Басків виемігрувало до Південної Америки), покаже, що вміє. Вони дуже здібні торговці. В Арґентині володів баскійський диктатор Урібуру після баскійського диктатора Ірігоєна. Більбао, найбільше місто в Баскії, є рівночасно банковим осередком Еспанії. „Банко де Більбао" та „Банко де Віская" це найбільші еспанські банки. Мають найбільше філій в Еспанії та на чужині. Той банковий капітал перетворюється також у торговельний та промисловий капітал. — Більбао також місто багате промислом. Кажуть навіть про фінансову диктатуру Більбао та промислової Каталонії над Еспанією. Еспанці оставляли донедавна техніку та господарство тим національним меншинам. Політичний гнет відбивали собі Баски на господарському та фінансовому полі. Одначе Баски не є запеклими ворогами еспанської культури й мови. Вони знають, що з баскійською мовою не зайшли би далеко. Баски, як сказано вже, горячі прихильники монархізму, хоч монархія постепенно відбирала їм їх права, ґарантії самостійности т. зв. „фуерос", на яких основі давно признали Баски еспанську владу. За монархії замикано баскійські **приватні школи, основані за гроші баскійських добродіїв, що забагатіли в Арґентині й Уруґваї.** Про автономію за монархії не могли Баски й думати.

Всіх Басків в усій Еспанії є цілий мілїон (Катальонців чотири мілїони).

Баскійська мова попри еспанську буде урядовою мовою в цілій їх батьківщині, які признають автономію. В прилюдних школах буде викладова мова баскійська, від народньої аж до вищої. Культурний відділ баскійської управи дбатиме про баскійський театр, баскійську науку.

А баскійська мова була мабуть, або правдоподібно, мовою тих мешканців печер біля Альтаміри, які при кінці ледяної доби рисували на стінах своїх кривок мамутів і ренів. Пережила всі напади, бачила побіду й упадок Риму й держави Візиготів, тямить Карла Великого й Арабів, пережила славу еспанської держави, в якій не заходило сонце. Була мовою засланців і простих людей, її переслідували та проганяли. Після довгих віків стає знову панею в своїй хаті.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

КЕМПБЕЛ, О.

На Рідний Край.

Вислано через Обєднання коляду в сумі $15, яку призначено на Рідну Школу і політичних вязнів.

Ф. Кузенко.

—o—

МЕДІСОН, ІЛЛ.

На голодуючих.

На голодуючих зложили: по $1: І. Мусяла, М. Павлів, С. Костецький, І. Ґреськів; по 50 ц.: Г. Луцуняк, В. Грицко, О. Сеничин, Т. Пристай, М. Кондрат. — Разом $6.50.

—o—

БРОНКС, Н. Й.

Різдвяна коляда.

Члени відділу 22 ОДВУ, колядували: В. Найдан, І. Гупало, І. Король, Г. Сидор, В. Ступницький, П. Кузів і Й. Сидор. Гроші вислано через Обєднання на визвольну боротьбу. Зложили по $5: С. Ковбаснюк, О. Дмитришин, А. Андрусон; Г. Сидор $4; по $2: П. Ярема Миринюк, М. Федосик, І. Павлишин, М. Богун, О. Гнатів, В. Швед, С. Москаль, В. Ступницький, А. Саляк; К. Зелінський $1.50; по $1: П. Задорецький, Галицький Базар, М. Сурмач, Я. Корнат, Й. Третяк, М. Поліщук, Т. Баран, П. Гнатів, І. Гупало, С. Жминдак, Т. Білоус, о. О. Профета, В. Найдан, В. Мороз, М. Мартинів, Д. Федеш, К. Ронська, П. Кузів, І. Павлишин, Т. Вербовський, Н. Бродин, Й. Сидор, М. Притула, В. Закалюжний, М. Кіт, п. Бобулевич, С. Чосник, В. Бойко, В. Павлюк, М. Дацко, Й. Городиський; по 50 ц.: Д. Перепелюк, Т. Попів, п. Ґирко, П. Ґорднік, П. Гладун, П. Бойко, Н. Подик. — Разом заколядовано $75.

За Управу від. ч. 22. ОДВУ:
І. Ґупало, секр рек.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На боротьбу.

Спис жертводавців з вечерка, котрий відбувся дня 13. січня ц. р.: І. Толищак $5; О. Ревюк $3; по $2: Я. Пшик, Л. Миронюк, Р. Слободян, А. Пасічник, М. Микитович, о. П. Середа, П. Ґудз, І. Лакоцький. І. Скляр, Д. Ґула; по $1: І. Пливак, пані Жеребецька, М. Іванів, О. Луців, о. Д. Профета, О. Савіцький, М. Бєля, п. Волощук, К. Малащук, В. Гук, Г. Костів, І. Бабинець, І. Волинський, панна Волинська, пані Волинська, М. Сербинський, пані Сербинська, пані Калинович, Е. Калинович, Софія Калинович, Текля Калинович, Г. Калинович, Н. Цимбалістий, пані Цимбаліста, І. Ткачук, С. Угорчак, В. Кацюбій, Л. Мищуга, Е. Суливен, Д. Галичин, М. Мурашко, Т. Свистун, Г. Герман, пані Лесюк, Н. Н., А. Барчевський, М. Довгело, І. Плашовецький, Анна Мотюк, В. Ґораль, І. Кобан, М. Лаговчак, К. Гудима, К. Миронюк, С. Мельник, Анна Куць, Д. Ґудз, пані Легка, Н. Лялька, М. Дзюма, Л. Р., Р. Рибак, Ф. Стефанів, Г. Перцин, пані Плескун, В. Гречин, П. Гнатів, С. М., С. Гайда, Анна Лудик, п. Романчук, М. Дацко, К. Липка, С. Москалик, М. Феник, С. Прончак, пані Пелех, Софія Голубович, Марія Матвійчук, В. Куаик, Д. Павлик, Д. Кравченко, А. Волошин, І. Якимів, О. Олешко, В. Семенишин, Г. Агрес, панна Абрагамовська, А. Катеринюк, П. Дичко, І. Солтис, В. Бурин, А. Андрушин, І. Лантвіг, М. С., А. Куцик, В. Авраменко, Н. Близнак, Я. Тарас, Й. Соболь, пані Жуковська, М. Гладун, я. Ґуляґроцький. (Під адресою 219 Іст 10 Стр, імя нечитке); по 50 ц.: Г. Ланомський, В. Цигилик, П. Боднар, К. Мартинюк, В. Барасюк, Д. Олійник, І. Ошуст, пані Семенишин, Ольга Городиська, М. Стрілець, С. Ковальчук, К. Михалюк, С. Шевчук, К. Созанський. — Разом зібрано $130.35, з чого $100 вислано на визвольну боротьбу через Обєднання, а $30 осталося ще до висилки. В імени комітету ОДВУ приходиться подякувати всім жертводавцям, артистам, котрі виконували концертову програму, як також паням від Червоного Хреста, котрі зладили вечеру, а це пані Бучко, в домі котрої все приладжено, пані Гладун, пані Гельнер, пані Чипіль, пані Блианак і іншим, котрих імен не знаю.

В. Дроботій.

—o—

ЕМБРИДЖ, ПА.

Коляда на Рідний Край.

На заклик своїх Центральних Управ 6-та сотня Чорноморської Січи і 36 відділ О. Д. В. У. пішли по коляді на Рідний Край.

Слідуючі жертвували на ту ціль:

Коляда з Ембридж, Конвей, Фер Окс і Літсдел, Па:

По $2: Д. Галабан, Анастасія Галабан; по $1: Г. Бірців, С. Гомзяк, Г. Волошин, І. Ліцовський, П. Прокоп, П. Карбашевський, К. Садовий, Г. Домінський, П. Паславський, Марія Тедорчик, П. Холоднюк, С. Цуцура, Т. Гусак, М. Іхаз, В. Мельничук, С. Войтович, М. Жук, І. Глухей, І. Новаківський, о. О. Мицик, А. Махник, А. Плеш, А. Пушак, В. Стубан, М. Вінґжовський, А. Ґарко, Г. Роман, В. Лазар, С. Вінарчик, Д. Мах; Д. Шимоняк 75 ц.; по 50 ц.: М. Белей, І. Ґось, І. Ґарбінський, Я. Лисяк, А. Глиста, І. Попінчак, В. Костура, П. Карачок, М. Липцан, І. Стадник, С. Ткач, А. Сірко, Т. Ваґуряк, П. Семків, І. Войтович, Р. Гутман, М. Міляновський, С. Душкевич, Анна Малецька, І. Мазур, В. Кміт, П. Гриневич, Д. Гарбутяк, Д. Ґереґа, Анна Смолюх; Д. Скрабут, С. Красуляк, С. Белей, І. Мельник, Анна Мошора, І. Смолюх, П. Третяк, І. Короновський, І. Єреґа, І. Кміт, Й. Матіяш, В. Лех, від. 276 У. Н. С., В. Качур, Розалія Жук, М. Середомський, Г. Волошин, М. Роман, Ф. Панашак, С. Шимко, М. Лисейко; І. Макар 45 ц.; Т. Грицик 35 ц.; по 25 ц.: І. Рапач, Т. Орловський, І. Ґресь, М. Папінчак, В. Неілик, К. Теліщак, Н. Ґруна, М. Ґарбінський, П. Свинько, Д. Столяр, П. Прокопович, І. Міляновський, Марія Годованець, С. Грицковян, М. Супдивчак, В. Коваль, Й. Ґарбутяк, М. Баландяк, І. Дзерен, В. Оковицький, П. Токар, М. Вітов, М. Шведюк, М. Затхей, Марія Мельник, М. Бабяк, М. Лисейко Г. Бек, Н. Чисновський, М. Фук, С. Дністрян. Дрібними датками зібрано 40 центів.—Разом зібрано $66.70.

—o—

БЕЙОН, Н. ДЖ.

Поміч селу Цебрів, повіт Тернопіль.

Зі всіх закутин нашої Рідної Землі чути голос розпуки, бо вороги завзялись знищити нашу націю, щоб їм лекше було панувати на загарбаних українських землях. Большевицька зграя виголоджує Україну тільки на те, щоби позбутись ворожого Москалям українського елементу, а на те місце спровадити й поселити, вірний собі елемент, котрий не буде бунтуватися проти Москви.

Польща на спілку з Москвою також іде такою самою дорогою і нищить нас на всіх ділянках культурного й економічного життя. Наш нарід на власній, такій багатій землі, жадний куска чорного хліба, бо цілий доробок пожирають екзекутори. Всюди дається відчути чобіт поліції, яка старається згасити і знищити всякий прояв освітно-культурного життя. А де не може нічого поліція, то там робить „стшелец". Ці, без розбору, без ніяких оправдань, нападають на людей (по бандитському) і роблять все те, що тільки некультурна і перед ніким невідповідальна маса може придумати. І все їм вільно. На ніщо не потребують позволення. Не мають гаразду й наші брати з Закарпаття під Чехами, а циганська Румунія наложила теж свою руку на все, що тільки українське. Тож нема чому дивуватись, що багато наших братів зі всіх земель України дишуть до нас до Америки за помічю, якої ми, цілком оправдано, не повинні ніколи відмовити, бо цим піддержуємо наших братів в Рідні Краю не тільки матеріяльно, але й на дусі, бо заохочуємо їх до завзятішої праці на освітно-культурнім полі.

Тож і громадяни села Цебрів тернопільського повіту, за посередництвом громадян Петра і Марії Борис, котрі їздили літом м. р. на відвідини своєї рідні, віднеслися з просьбою до своїх односельчан тут в Америці, щоби допомогли їм побудувати свою домівку: читальню „Просвіти".

Просьба звучить між іншим так: „Хоч ми як пригноблені, хоч як знущаються над нами і як нам все відбирають, та духа нашого не тратимо, а працюємо з ще більшим завзяттям. І тому будуємо свою власну хату, читальню „Просвіти", щоб ми мали де зійтися, та спільними силами кувати Велике Діло. А що наші фонди замалі, а вже час найвищий, щоби будову докінчити, тому просимо Вас, дорогі земляки, поможіть нам, що по Вашій змозі, а тим Ви дасьте нам змогу вийти скорше з тої страшної, темної ями — на Світ, на Сонце".

На цю просьбу відгукнулись односельчани згаданого села п. п. Петро Борис, Олекса Лотоцький, Василь Дзінковський, Іван Потурний, Семко Горбатюк і Іван Калитчук, які створили комітет, котрий зібрав до цеї пори на цю ціль $103. Гроші переслано через Обєднання, а жертвували отсі добродії: по $10: О. Лотоцький, П. Борис, І. Потурний, В. Дзінковський; по $5: С. Горбатюк, І. Калитчук, А. Рейтар, О. Олейнюк, М. Мороз; по $3: П. Якимів і Еміліян Костюк; по $2: Д. Якимів, І. Брилінський, В. Мороз, М. Кудрик, І. Юрків і В. Мельничук; по $1: П. Бойко, Іван Гуль, Джек Дейвіс, П. Петрович, В. Квасецький, Н. Краймен, І. Сегофт, В. Станько, Гр. Катариняк, М. Низовий, С. Дила, В. Фалінський, М. Борик, І. Габрилович, Д. Матіяшек, М. Олейнюк, І. Щепанюк, М. Борис і А. Лотоцький; по 50 ц.: Б. Адамишин і С. Свірський.

Комітет заявляє, що збірка дальше продовжується і отсим просить односельчан села Цеброва, знакомих і приятелів, щоби були ласкаві жертвувати від себе хотяй малу жертву, головно ті, котрі ще не причинилися нічим до попередньої збірки.

Гроші можна переслати до п. О. Лотоцького на адресу

137 A. West 27th St.,
Bayonne, N. J.

Також за всякими ближчими інформаціями просимо звертатися на згадану адресу.

Жонатий та нежонатий вертаються пізно ввечір додому. Нежонатий підпровадив жонатого.

— Завидую тобі! — сказав. — Зараз підеш до привітної, чистенької хати, до любої жіночки... О, диви! В вікнах твоєї хати світиться!

Жонатий глянув на освітлені вікна своєї хати та зітхнув:

— А справді! Світиться! Знаєш що? То ходімо ще трохи до гостинниці.

ТАРЗАН І ЛЮДОЇДИ. (53)

Як Тарзан не хотів говорити, один жовнір сказав до другого: „Він німий, як великі бестії-жінки з печер''. „Може він один з їх чоловіків; може він із Зертальокалільолів'', міркував другий. „Але їх усі чоловіки труси'', говорив перший, „а цей боровся як воїн". Другий сказав: „Ти повинен був бачити, як він кидав нашими звірятами і вояками, гейби камінцями. Він не хотів податися назад ні на крок, і все посміхався''.

„Ні, він не виглядає як чоловіки Зертальоколільолів. Спитай його самий, чи він з них''. Коли тамтой звернувся до Тарзана з запитом, Тарзан далі німо дивився на нього. „Він мене не розуміє'', сказав перший. „Але я думаю, що він один з них''. Він підійшов до Тарзана та оглянув його рани. „Вони скоро загояться'', він сказав; „за яких сім днів він буде готовий до каменоломів''. Потім вони посипали рани Тарзана якимось брунатним порошком та принесли йому поживи, води й козячого молока.

Коли вони побачили, що Тарзанові руки спухли в кістках коло кайданів, вони принесли великий ланцюх та привязали його довкола пояса, а опісля причепили його до стіни. Потім розкули його кайдани на руках. В переконанню, що він не розуміє їх мови, вони говорили перед ним свобідно. Через те, що та мова була майже така сама, як мова першого племени пігмеїв, з котрими Тарзан стрінувся, він розумів усе, що вони говорили.

Він довідався від них, що Вельторісмакусіяни втратили в бою багато людей. Багато інших попали в полон. Він довідався теж, що вони взяли в полон дуже мало ворогів. Одначе Тарзан зрозумів, що їх король був дуже радий з того, що вони піймали одного бранця. Зловлення його варта було для короля всі кошти війни. Але Тарзан не міг довідатися, як вони потрапили перемінити його на особу їх величини; цього він не міг дізнатися.